

คำวินิจฉัย (พิตวา) จุฬาราชมนตรี

ที่ 04/2556

เรื่อง กาแฟช้ำ

คำถาม : ผลกาแฟสุกที่นำไปให้ช้างกิน และช้างได้ขับถ่ายออกมาพร้อมกับมูลของช้างนั้นถือเป็นสิ่งที่ปนเปื้อนนะญิส (มุตะห์ญิส) หรือไม่ และกาแฟช้ำฮาลาลหรือไม่ ?

คำวินิจฉัย

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وعلى آله وصحابه أجمعين ... وبعد :

1. ผลกาแฟสุกที่นำไปให้ช้างกินและช้างได้ขับถ่ายออกมาพร้อมกับมูลของช้างนั้นถือเป็นสิ่งที่ปนเปื้อนนะญิส (มุตะห์ญิส) เมื่อเมล็ดกาแฟนั้นยังคงมีสภาพที่ดี (สมบูรณ์) กล่าวคือ เมล็ดกาแฟยังคงมีสภาพความแข็งเหลืออยู่ ซึ่งหากนำเมล็ดกาแฟนั้นไปเพาะในดิน เมล็ดกาแฟนั้นจะงอกได้อีก ตัวเมล็ดกาแฟในกรณีนี้เป็นสิ่งที่สะอาด แต่จำเป็นต้องล้างเปลือกภายนอกของเมล็ดกาแฟให้สะอาดจากมูลของช้างและสิ่งเจือปนอื่นๆ ที่มาจากมูลของช้าง เพราะส่วนของเปลือกภายนอกเมล็ดกาแฟปนเปื้อนกับนะญิสที่ถูกถ่ายออกมาพร้อมกับมูลช้าง เหตุที่ถือว่าตัวของเมล็ดกาแฟเป็นสิ่งสะอาดเพราะว่า ถึงแม้ว่าผลกาแฟได้กลายเป็นสภาพเป็นอาหารที่ช้างกินเข้าไปแล้วก็ตาม แต่เมล็ดกาแฟก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงสภาพไปสู่ความเสื่อมสภาพแต่อย่างใด จึงมีสภาพเหมือนกับกรณีที่ช้างกลืนเม็ดในที่แข็งของจำพวกพืชหรือผลไม้ที่มีเม็ดแข็งเข้าไป แต่ถ้าหากเมล็ดกาแฟสูญเสียสภาพความแข็งนั้นไปแล้ว เช่น ยุ่ยหรือถูกย่อยสลาย โดยจะไม่งอกอีกเมื่อนำไปเพาะ ก็ถือว่าเมล็ดกาแฟนั้นเป็นตัวนะญิส ซึ่งมีข้อชี้ขาดเช่นเดียวกับมูลของช้างนั้น และการล้างเมล็ดกาแฟในกรณีที่เมล็ดกาแฟสูญเสียสภาพความแข็งไปแล้ว ย่อมไม่มีผลในการทำให้เมล็ดกาแฟนั้นสะอาดแต่อย่างใด อิหม่ามอัน-นะวารีย์ กล่าวว่า:

” قال أصحابنا رحمهم الله: إذا أكلت البهيمة حَبًّا وخرَجَ مِنْ بَطْنِهَا صَحِيحًا فَإِنْ كَانَتْ صَلَابَتُهُ بَاقِيَةً بَحِيثُ لَوْزَرَعٍ نَبَتَ فَعَيْنُهُ طَاهِرَةٌ لَكِنْ يَجِبُ غَسْلُ ظَاهِرِهِ لِمَلَاقَاةِ النَّجَاسَةِ؛ لِأَنَّهُ وَإِنْ صَارَ غِذَاءً لَهَا فَمَا تَغَيَّرَ إِلَى الْفَسَادِ فَصَارَ كَمَا لَوْ ابْتَلَعَ نَوَاةً وَخَرَجَتْ

فإن باطنها طاهر ويطهر قشرها بالغسل وإن كانت صلابته قد زالت بحيث لو زرع لم ينبت فهو نجس، ذكر هذا التفصيل هكذا القاضي حسين والمتولى والبغوي وغيرهم

“บรรดานักวิชาการสังกัดมัซฮับอัช-ชาฟีอี๊ยของเรา رحمهم الله กล่าวว่า : เมื่อสัตว์กินเมล็ดพืชและเมล็ดพืชนั้นออกมาจากท้องของสัตว์ในสภาพที่สมบูรณ์ ดังนั้น หากปรากฏว่าความแข็งของเมล็ดพืชนั้นเหลืออยู่ โดยที่หากเมล็ดพืชนั้นถูกเพาะปลูก เมล็ดพืชนั้นก็งอก ตัวของเมล็ดพืชนั้นก็ยอมเป็นสิ่งที่สะอาด แต่ทว่าจำเป็นต้องล้างส่วนภายนอกของเมล็ดพืชนั้น เนื่องจากมีการเป็นสิ่งที่เปื้อนนะญิส ทั้งนี้เพราะว่าเมล็ดพืชนั้น ถึงแม้ว่ามันได้กลายเป็นอาหารสำหรับสัตว์ไปแล้วก็ตาม มันก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงสภาพไปสู่ความเสียหาย จึงกลายเป็นเสมือนกรณีหากว่าบุคคลได้กินเมล็ดอินทผลัมเข้าไปและเมล็ดอินทผลัมนั้นได้ออกมาแท้จริงส่วนภายในของเมล็ดอินทผลัมนั้นก็ยอมเป็นสิ่งที่สะอาด และเปลือกของเมล็ดนั้นจะถูกทำให้สะอาดได้ด้วยการล้าง และหากปรากฏว่าความแข็งของเมล็ดพืชนั้นได้สูญสลายไปอย่างแน่นอนแล้ว โดยที่หากเมล็ดนั้นถูกนำไปเพาะปลูก มันก็ไม่งอกอีก กรณีนี้ยอมถือว่าเมล็ดนั้นเป็นนะญิส ดังเช่นนี้ที่ อัล-กอฎีย์ฮุซัยน์, อัล-มุตะวัลลี, อัล-ปะฆะวะรีย์และท่านอื่นๆ ได้กล่าวถึงรายละเอียดนี้ไว้” (1)

2. เมื่อปรากฏว่าเมล็ดกาแฟที่ช้างกินเข้าไป แล้วถ่ายออกมายังคงมีสภาพที่แข็ง เมล็ดกาแฟจึงมีใช้ตัวนะญิส หากแต่เป็นสิ่งที่ปนเปื้อนนะญิส (มุตะนัจญิส) ดังนั้นเมื่อเมล็ดกาแฟถูกล้างให้สะอาดจากนะญิสที่ปนเปื้อนมากับมูลช้างตามวิธีการล้างที่ถูกต้อง เมล็ดกาแฟนั้นก็ยอมเป็นสิ่งที่สะอาดและสามารถรับประทานได้ ชัยคุลอิสลาม อญูยะห์ยา ซะกะรียา อัล-อันศอริยฺ กล่าวว่า :

“... نعم، ما ألقاه الحيوان من حَبِّ مُتَّصِلٍ لَيْسَ بِنَجْسٍ بَلْ مُتَّجِسٌ يُغْسَلُ وَيُؤْكَلُ”

“ใช่แล้ว เมล็ดพืชที่แข็ง ซึ่งสัตว์ขับถ่ายออกมา ไม่ถือว่าเป็นนะญิส หากแต่เป็นสิ่งที่ปนเปื้อนนะญิส มันจะถูกล้างและถูกรับประทาน” (2)

และในตำราฮาซียะฮ์อิอานะตุฎฎออลีบี๊น ระบุว่า :

“ولو راثت أوقاءتْ بهيمةً حَبًّا، فإن كان صلبًا بحيث لو زرع نبت فمتنجسٌ يُغْسَلُ
ويؤكل، وإلا فنَجَسٌ”

(1) อัล-มัญญูฮ์ ชัยคุลมุซัซซั๊บ; อิหม่าม อัน-นะวะวารี๊ย : 2/591, เจา์ฎะฮ์ อัล-ฎออลีบี๊น ว่า อุมตะฮ์ อัล-มุฟตี๊น; อิหม่าม อัน-นะวะวารี๊ย : 1/18 และฮาซียะฮ์ อัช-ซัยด์ อิบรอฮีม อัล-บัยฎูรียฺ อะลา ชัยคุลอัล-ลามะฮ์ อิบนิ อัล-กอซิม อัล-ซีอซซี๊ย อะลา มัตนิ อัช-ซัยด์ อิบิซุฎฎอ์ : 1/194, 196

(2) ฟัตหุลวะฮ์ฮาบ บิซัยอิหมินฮัจญ์ อัล-ฎออลาบ : 1/24

“และหากว่าสัตว์ได้ถ่ายมูลหรือส่ารอกเมล็ดพืชออกมา หากปรากฏว่าเมล็ดพืชนั้นแข็ง และเมื่อนำไปเพาะแล้วมันงอก เมล็ดพืชนั้นก็เป็นที่ปนเปื้อนนะญิส มันจะถูกล้างและรับประทานได้ หากมีได้เป็นเช่นนั้นก็ถือว่าเป็นนะญิส” (1)

3. เมื่อผู้ผลิตกาแฟชี้ข้างยืนยันว่าเมล็ดกาแฟที่ได้จากมูลช้างยังคงมีสภาพที่แข็งเหมือนเดิม โดยในขั้นตอนการเก็บเมล็ดกาแฟภายหลังการย่อยของช้างและถูกขับถ่ายออกมามีการเลือกเก็บเฉพาะเมล็ดกาแฟทั้งลูกที่สุกและมีสีแดงคงอยู่โดยรอบเท่านั้น เมล็ดกาแฟดิบสีเขียวจะไม่ถูกเก็บ และชิ้นส่วนที่แตกหักใดๆก็จะไม่ถูกเก็บ ต่อมาจึงได้นำเมล็ดกาแฟที่มีสภาพดีดังกล่าวมาล้างทำความสะอาดตามวิธีการล้างที่ถูกต้อง ก็ย่อมถือว่าเมล็ดกาแฟนั้นมีความสะอาดจากการปนเปื้อนนะญิสแล้ว การผ่านกระบวนการตากให้แห้งด้วยแสงอาทิตย์ การกะเทาะเปลือกด้วยเครื่องจักร และการคั่วเมล็ดกาแฟ ทุกขั้นตอนจึงเป็นเหมือนการผลิตกาแฟที่สะอาดซึ่งเป็นที่อนุญาต (ฮาลาล) ให้รับประทานได้ ส่วนการเรียกชื่อผลิตภัณฑ์กาแฟนี้ว่า “กาแฟชี้ข้าง” ย่อมไม่มีผลแต่อย่างใดในการห้ามบริโภคผลิตภัณฑ์กาแฟนี้ เพราะพิจารณาที่วัตถุดิบและกระบวนการผลิตเป็นหลัก มิได้พิจารณาที่ชื่อเรียก ทั้งนี้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ทางนิติศาสตร์อิสลามที่ว่า

“العِبْرَةُ بِالْمُسَمِّيَاتِ لَا بِالْأَسْمَاءِ”

“การพิจารณานั้น คือพิจารณาด้วยสิ่งที่ถูกเรียกชื่อ (คือตัววัตถุดิบและกระบวนการผลิต) มิได้พิจารณาที่ชื่อเรียก”

والله اعلم بالصواب

อาคิส พิทักษ์คุมพล

จุฬาราชมนตรี

